

بخش اول - قسمت یازدهم

مساعی ایران از نظر بیگانگان

درجه و اهمیت نقش ایران در جنگ جهانگیر دوم بعدی بود که غالب رجال وزمامداران دول متفق در موارد عده چه شفاهاً و چه کتباً درباره آن اظهاراتی نموده‌اند، ممکن نبود سیاستداری اسم ایران را بشنود و در اطراف این نقطه حساس و این پل پیروزی تمجید و تحسین نماید، کلیه روسای کشورهای متفق بخوبی می‌دانستند که نجات دنیای دمکراسی و بلشویسم بستگی بایران و راه آهن ایران و راه های هوسه و حاضر و آماده آن و فعالیت و حسن نیت ایران متفق آنها دارد، آنها واقف بودند که اگر ایران در بین نبود و اگر راه های اساسی و کامل و وسایل حمل و نقل کافی در ایران وجود نداشت و با هرگاه ایرانی موافق نبود و مزاحم حال آمریکائی ها و انگلیسیها برای ارتباط با روسیه میگردید، آنوقت مسلماً پیروزی هیتلر قطعی و اکنون سال های سال میگذشت که حکومت هیتلر و نظم نوین او دنیائی را اداره میکرد. درازی سخن در این قسمت زائد میباشد، چه هر خواننده که یک قسمت از این کتاب را مطالعه کرده باشد درک کرده است که نقش ایران در جنگ اخیر از تمام ممالک روی زمین بیشتر و مهمتر میباشد.

خوشبختانه این حقیقت مورد تصدیق رجال بزرگ و مردان نامور دول دوست و متفق ما نیز بوده است و بطوری که کراراً زمامداران بزرگ دول متفق با اهمیت مساعی دولت و ملت ایران در راه پیروزی متفقین اشاره کرده اند که مهمترین آنها اعلامیه سه جانبه چرچیل - روزولت - استالین میباشد.

ما، برای تکمیل مطالب این کتاب و برای روشن شدن ذهن خوانندگان ذیلابدراج قسمتهائی از اظهارات و نوشتهجات زمامداران متفق می برداریم و امیدواریم که هم خوانندگان ایران مضامین آنرا برای تبلیغ زحمات ایران بکار برند و هم زمامداران دول دوست و متفق با مطالعه آن سعی نمایند که تعهداتی که در باره ایران نموده اند هرچه زودتر بمورد اجرا گذاشته و جبران خسارات و لطافت وارده بایکشور را بنمایند.

قسمت یازدهم

اعلامیه سه دولت راجع بایران

مورخ اول دسامبر ۱۹۴۳ - نهم آذرماه ۱۳۲۲

رئیس جمهوی کشور های متعده آمریکا، نخست وزیر اتحاد جماهیر شوروی و نخست وزیر ممالک متعده انگلستان پس از مشورت سن خود و ما نخست وزیر ایران مایلند موافقت سه دولت را راجع به مناسبات خود با ایران اعلام دارند.

دولتهای کشور های متعده آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی و ممالک متعده انگلستان کمک های را که ایران در تعقیب جنگ بر علیه دشمن مشترک و مخصوصاً در قسمت تسهیل وسایل حمل و نقل مهمات از ممالک ماوراء بحار با اتحاد جماهیر شوروی عمل آورده تصدیق دارند.

سه دولت نامبرده تصدیق دارند که این جنگ مشکلات اقتصادی خاصی برای ایران فراهم آورده و موافقت دارند که با در نظر گرفتن احتیاجات سنگینی که عملیات جنگی جهانی بر آنها تحمیل میکند و کمی وسایل حمل و نقل در دنیا و همچنین کمی مواد خام و سایر حوائج کشوری کمکهای اقتصادی خود را تا حد امکان بدولت ایران ادامه دهند.

راجع بدوره بعد از جنگ دول کشور های متعده آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی و ممالک متعده انگلستان با دولت ایران موافقت دارند که هر نوع مسائل اقتصادی که در پیمان مشخصات ایران با آن مواجه باشد از طرف کسراسها یا مجامع بین المللی که برای مطالعه مسائل اقتصادی سن المللی تشکیل یا ایجاد شود با مسائل اقتصادی سایر ملل متعده مورد توجه کامل قرار گیرد.

دولتهای کشور های متعده آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی و ممالک متعده انگلستان در حفظ استقلال و حاکمیت و تمامیت ارضی ایران با دولت ایران اتفاق نظر دارند و بشارکت ایران با سایر ملل صلح دوست در برقراری صلح بین المللی و امنیت و سعادت، بعد از جنگ بر طبق اصول منشور آتلانتیک [که مورد قبول هر چهار دولت است استظهار دارند.

وینستون چرچیل

ژوزف استالین

فرانکلین د. روزولت

امضاء

مساعی ایران از نظر یگانگان

نظریه آقای «سیریدر بولارد» سفیر کبیر انگلیس در تهران
راجع باعلامیه سه جانبی:

«... کاملاً آشکار است که ایران نیز در این کنفرانس فراموش نشده
بود من خود را خوشوقت میدانم که در پیش آمده و لقمه مهمی که در دو سال اخیر
«نشانه پیشرفتهای ایران بوده است شخصاً حاضر بوده ام این سه واقعه از این
«قرار است، اول پیمان سه گانه ژانویه ۱۹۴۲ دوم اعلان جنگ ایران باآلمان در
«ماه اوت ۱۹۴۳ که بموجب آن ایران در صف ملل متفق قرار گرفت. سوم این
«اعلامیه که بموجب آن ایران در همکاری اقتصادی که امیدواریم بعد از جنگ
«برقرار شود شرکت خواهد کرد در نتیجه امضای اعلامیه مربوط با ایران بوسیله
«دولت معظم جمهوری کشورهای متحد آمریکا امضا کنندگان سه گانه پیمان دو سال
«قبل پشتیبانی نیرومندی بدست آوردند سایر ملل متفق با این گروه همراه
«میشوند امیدواریم که همکاری که در اعلامیه پیش بینی شده است آنقدر بسط پیدا
«کند که نه تنها ملل متفق بلکه تمام کشورهای ملل روی زمین را شامل گردد»

(۱) تاریخ ۱۴ آذر ۱۳۲۲

عقیده آقای «دریفوس» سفیر کبیر دولت آمریکا در تهران
راجع باعلامیه سه جانبی و مساعی ایران در جنگ:

«ما به مسرت و خوشوقتی من است که در موقع امضاء چنین اعلامیه
«مهمی در ایران حضور داشته ام این دفعه اول است که کشور من با دو
«متفق بزرگ خویش در اراز دوستی نسبت به ملت ایران در یک اعلامیه
«برجسته شرکت داشته است تقریباً دو هفته قبل بار دیگر ایران مرکز نقل
«سیاست دنیا قرار گرفت و وقایع تاریخ با سرعت خیره کننده ای جریان یافت. در
«این چهار راه تاریخ خاور و باختر با هم تلاقی نمودند تا اینکه اساس صلح و آزادی
«جهان را طرح ریزی نمایند.»

«باید تصدیق کنیم که ایران جاویدان در این جنگ مقدس که
«بر علیه جنگ و برای تامین صلح است سهم بزرگی داشته است کشور
«زیبای شما با گذشته پر افتخاری که داشته و خدماتی که بفرهنگ جهان و فضیلت بشر
«نموده مجدداً مقامی را که شایسته آنست بدست آورده است. در سر زمین

(۱) — از نطق آقای سفیر کبیر انگلیس در مجلس مهمانی کاخ وزارت

امور خارجه ایران

قسمت یازدهم

مهمان نواز دول ربای شما بود که پیشوایان بزرگ ما خوشبختانه موفق شدند افکار و نیات خود را متحد ساخته و مقاصد عالی خود را که افتخار حفظ و دفاع آنرا دارند تایید و تائیدی نهایی یش برند»

(۱) بتاريخ ۱۴ آذر ۱۳۲۲

عقیده آقای «ماکسیهوف» سفیر کبیر دولت اتحاد جماهیر شوروی در باره کنفرانس تهران و سهم ایران در جنگ :

«... این واقعه تاریخی يك دفعه دیگر ثبات اتحاد ملل شیفته آزادی و «سرشار از يك تصمیم جدی برای مبارزه بجهت شرافت و آزادی و استقلال و برای «سعادت تمام ملل جهان و بر علیه فاشیسم که وحشیگری و رقت و ویرانی را برای «عالم بشریت بارمنان میاورند بشبوت میرسانده تشکیل کنفرانس پیشوایان «سه کشور و عظیم دمکرات در پایتخت ایران دوست و متفق که مدت «دو سال در مبارزه بر علیه ییدادگری هیتلری با متفقین کمک نموده «نشانه بارزدوستی و قدر دانی متفقین نسبت به ملت ایران میباشد.

«اجازه فرمائید که موفقیت و سعادت و کامیابی ملت دوست ایران «را که در مبارزه برای آزادی و نیکبختی بشریت سهم میباشد و «همچنین توسعه بعدی روابط سیاسی و اقتصادی کشور های خود «را آرزو نمایم» بتاريخ ۱۴ آذر ۱۳۲۲

عقیده آقای «بنش» رئیس جمهور چک اسلواکی راجع باعلامیه سه جانبه :

«... متفقین بزرگ از زحمات و مساعی کشور شما در طی جنگ کنونی در «کنفرانس تهران که یکی از کنفرانسهای مهم این جنگ بشمار میرود قدردانی نموده «و آرزوهای شما را بر آورده و آن اطمنیه انهایی که مثلا شایسته شما بود بشمار دادند «چک اسلواکی همست يك کشور دوست از آن بی نهایت خرسند است»

«بنش» رئیس جمهور کشور چک اسلواکی

۷ دی ماه ۱۳۲۲

(۱) - از نطق آقای سفیر کبیر آمریکان در مهمانی وزارت امور خارجه

ایران

از نطق آقای سفیر کبیر شوروی در کاخ وزارت امور خارجه ایران

مساعی ایران از نظر یگانگان

ایضاً عقیده آقای روزولت :

«... ما از سهی که ایران در این کارزار مشترك دارد مستحضر می
باشیم و امید داریم که پس از برقراری صلح نیز بین دو ملت ادامه دافت
باشد.»

از نامه «فرانکلین روزولت» باعلیه حضرت معتمد رضا پهلوی
۱۰ آذرماه ۱۳۲۲

نطق آقای «ایدن»

در تاریخ ۲۵ مهرماه ۱۳۲۴

در کاخ وزارت خارجه در تهران راجع بمساعی گرانبهای ایران:
«... در انگلستان تمام مردم خود را ممنون مساعدت گرانبهای ایران
در حصول بقصود مشترك و مرهون خدمات آن در طول قرون متادیه به پیشرفت
صنایع زیبا و قوه فکریه و ادبیات میداند. معلوم میشود هیتلر هیچ سعدی را
نخواهد است و الا بکرفتاری فعلی دچار نمیشد زیرا باید دانسته باشد که:
بنی آدم اعضای یکدیگرند که در آفرینش زیك گوهرند
(آقای ایدن این شعر را که بنظور توضیح مقصود خودشان بود بزبان
فارسی خواندند)

« بلکه بر عکس آلمانها تصمیم داشتند با مساعدت معدودی ایتالیایی
و سایر همدستانشان که آن طرف دریا ساکن هستند اصل (هرون تلک) را
به وقع اجرا بگذارند.»

« مقصود انگلستان و روسیه و آمریکا و سایر ملل متحده آنست که جنگ
کنونی بیروزی خاتمه یافته و دنیایی موافق روح این شعر سعدی پدیدار
شود.»

در پایان گرمترین آرزوهای خود را برای حصول سعادت شادکامی اقتدار
و نیکیبختی ایران که انگلستان حتی القوه در حدود استعداد خود بآن کمک خواهد کرد
اشعار داشته جام خود را بسلامت و سعادت اعلیه حضرت همایون شاهنشاه و ملت ایران نوشیدند.

ایضاً عقیده آقای «ایدن»

وزیر خارجه سابق انگلستان راجع بایران

مورخ ۳۱ مرداد ۱۳۲۴

«... در ۱۹۴۱ در نتیجه حمله بزرگ آلمانها کشور ایران موقعیت

قسمت یازدهم

سوق الجیشی بسیار مهمی پیدا کرد. این کشور در سر راه خطوط ارتباطی ما بود و باستثنای راه اقیانوس منجمد شمالی که داستان کامل آن و شرح شجاعت و دلیری نیروی دریائی سلطنتی و کشتی رانی بازرگانی هنوز هم گفته نشده است راه ایران تنها راهی بود که بروی ما با بود دولتین انگلیس و هوروی با دولت ایران پیمانی منعقد ساختند که بموجب آن با اجازه داده شد که در طی دوره جنگ سربازان خود را در کشور ایران نگاهداشته و از تسهیلات متعدد دیگری نیز برخوردار باشیم در مقابل این مانیز متعهد شدیم که تمامیت ارضی ایرانرا محترم شمرده و بمحض خاتمه جنگ لشکریان خود را بیرون ببریم.

«کشور ایران تعهدات خود را نسبت ب ما و حکومت هوروی با کمال وفاداری انجام داده است و بنا بر این مدتی است که من در این فکر بوده ام که ما نیز باید تعهدات مربوط بخود را انجام دهیم اگر چه در واقع ما ناهنگام پایان قطعی جنگ اجباری در امر تخلیه ایران نداشتیم مع هذا حتی در کنفرانس کریمه نیز دوست محترم من و خودم متوجه شدیم که این امر باید آغاز شود و موافقت حاصل شد که نخستین مرحله تخلیه ایران هم از طرف ما و هم از طرف دولت هوروی در تهران شروع گردد»

«بعلاوه موافقت شده است که موضوع مراحل بعدی تخلیه در کنفرانس وزیران امور خارجه که ماه آینده تشکیل میشود مورد بحث قرار گیرد.»

«من بطور قطع تصور میکنم که بحث در این موضوع بسیار بجا خواهد بود زیرا جنگ با ژاپون پایان یافته و برای هیچ يك از ما علتی برای ماندن در ایران وجود ندارد و مسلماً در انگلستان همه مایلند که ما هر چه زودتر از آنجا بیرون بیاییم.»

«ما در ایران فقط يك علاقه داریم و آن این است که کشور مزبور را سعادت مند و متحد و قوی ببینیم و چیزی که اصلاً ما در این کشور نمی خواهیم بازگشت اصل ایجاد مناطق نفوذ و مسائلی از آن قبیل است که تا مدت مدیدی پیش از این در ایران وجود داشته و برای يك نسل باعث عدم محبوبیت ما در میان ایرانیان گردیده است.»

«امید داریم که سیاست تخلیه از طرف متفقین اجرا و هر چه زودتر عملی گردد.»

مساعی ایران از نظر بیگانگان

عقیده آقای «بوین»
وزیر خارجه انگلستان
درباره ارزش مساعی ایران در جنگ
در مجلس شورای ملی انگلیس

«بطوری که نمایندگان مجلس بخوبی استحضار دارند موضوع ایران در انجمن پوتسدام مورد بحث واقع شد و مقرر گردید سربازان متفقین هرچه زودتر تهر را تخلیه نمایند.»

«حکومت اعلیحضرت پادشاه انگلستان معتقد است که چون دولت ایران موافقت نمود که بدولتین انگلیس و شوروی اجازه بدهد از خاک کشور مزبور بمنظور شکست دادن بدشمن استفاده کنند پس از انجام منظور نامبرده دولتین مزبور باید سربازان خود را از این کشور بیرون ببرند. نه تنها دولتین شوروی و انگلستان بلکه دولت آمریکا نیز از تسهیلاتی که دولت ایران فراهم آورده بود استفاده کامل کرده اند و این تسهیلات ارزش فوق العاده ای از لحاظ ایجاد ارتباط با روسیه بخصوص در روزهای بحرانی جنگ داشته است.»

بنا بر این مقدمات چون امروزه منظورهائی که برای انجام آن دولت ایران تسهیلات مزبور را فراهم کرده بود پدیدان یافته است ناجائی که حکومت اعلیحضرت پادشاه انگلستان دخیل است بهیچوجه سیاست ما این نیست که از وسایل و تسهیلات نامبرده جز برای منظور اصلی که عبارت از ادامه جنگ رضد دشمن بوده استفاده دیگری نمائیم. «بفیده من متفقین ما نیز غیر از این نظر و سیاست دیگری ندارند. برای من اسباب تعجب زیاد خواهد شد که با وجود صمیمیتی که در فراهم ساختن این تسهیلات ذیقیمت برای ما از طرف یک کشور دیگر نشان داده شده است حالا که کار پایان یافته همین تسهیلات مانعی برای بیرون بردن سربازان ما ایجاد نماید.»

۳۱ مرداد ۱۳۲۴

یادآوری دولت آمریکا بدولت اتحاد جماهیر شوروی درباره کمکهای ایران

«... دولت آمریکا معتقد است که اقدامات فوری برای تخلیه ایران از این نیروها تا تاریخ اول ژانویه نه تنها سوء تفاهات احتمالی را مرتفع ساخت

قسمت یازدهم

بلکه این حق شناسی پاس خدمات و کمکهای قابل ملاحظه ای خواهد بود که ایران با حسن شهرت و مقامی که بسمت یکی از اعضای ملل متفق دارا میباشد در راه جنگ مشترک بعمل آورده است.
(از متن یادداشت دولت آمریکا بشوروی)

۶ آذرماه ۱۳۲۴

آقای «رنس» وزیر امور خارجه آمریکا
در يك تيگراف رسمي از مساعي ايران
تقدير ميکند:

«با کمال مسرت و وصول تلگراف جناب عالی مورخ اول دسامبر را که بمناسبت دومین سال کنفرانس تهران مغایره گردیده بود، اعلام میدارد. اینجانب خصوصاً متویات جناب عالی را مبنی بر اعتماد و اطمینان مردم ایران درباره ادامه انجام تعهدات دول امضاء کننده نسبت بسندرجات اعلامیه مربوطه ایران با دقت ملاحظه نمودم. بانهایت خوشوقتی فرصت را مغتنم شمرده مجدداً تصریح مینمایم که دولت کشور های متحد آمریکا مساعدتی که از طرف دولت ایران در نیل پیروزی بر ضد دشمن مشترک مبذول شده است، در مد نظر دارد و بجناب عالی اطمینان میدهم که هلاقمندی دولت کشور های متحد آمریکا در باب حفظ استقلال و حاکمیت و تمامیت ارضی ایران بطوری که در اعلامیه مزبور تصریح شده است بهیچوجه تغییری نیافته است.»

«رنس»

(۲۸ آذر ۱۳۲۴)

تقدير

آقای «ژورژ بیدو»

وزیر امور خارجه فرانسه از دولت و ملت
ایران

در ضیافتی که آقای «ژورژ بیدو» وزیر امور خارجه فرانسه در سانفرانسیسکو برپا نمودند و وزیر امور خارجه کشور شوروی (آقای مولوتوف) و وزرای امور خارجه کشورهای بلژیک و چکوسلواکی وعده ای دیگر از روسای هیئت های نمایندگیهای سایر کشورها در کنفرانس سانفرانسیسکو در آن حضور داشتند آقای وزیر امور خارجه فرانسه ضمن ابراد نطق و قدر دانی از فداکاری و

مساعی ایران از نظر بیگانگان

کوشش دولت‌ها و ملت‌هایی که در راه پیروزی رنج برده‌اند اظهار کردند: «که هرگز نباید مساعدت‌های ذی‌قیمت دولت و ملت ایران را در راه پیروزی فراموش کرد زیرا کشور ایران تنها راه ارتباط کشور های متحده آمریکا و شوروی بوده و از این کشور و راه‌های آن بود که دولت آمریکا موفق گردید کمک‌های بزرگ و ذی‌قیمتی از لحاظ مهمات و سایر وسائل و ادوات و لوازم جنگی بشکست شوروی و ارتش سرخ بنماید و موجبات پیروزی متفقین را فراهم سازد.»

(۲۲ اردیبهشت ۱۳۲۴)

اهمیت سوق‌الجیشی و نفت ایران

از نظر ستاد ارتش آمریکا

قبل از اینکه آمریکایی‌ها برای اداره امور حمل و نقل مهمات بسوی شوروی وارد ایران گردیدند یک شریه از طرف ستاد ارتش آمریکا راجع ایران چاپ و بین ۲۸ هزار سربازان مامور باین کشور توزیع میگردد قستی از مطالب این شریه بدینقرار است:

«ایران بعلل بسیاری برای ملل متفق حائز اهمیت است، صرف‌نظر از آنکه این کشور راه زمینی برای عبور مهمات میباشد از لحاظ دارا بودن بزرگترین مخازن نفت جهان اهمیت فوق‌العاده زیادی دارد، زمانی البتو میگذشت: «ارتش روی شکمش راه می‌رود»، امروز باید گفت: «ارتش روی نفت راه می‌رود» اگر بآلمانی‌ها نگاهان منابع نفت جهان خشک شود دول صنعتی آنها سقوط میکنند محصول مالیانه نفت ایران به هشتاد میلیون چلیک (۸۰۰۰۰۰۰۰) بالغ میگردد و این نفت برای مصارف هواپیما و تانک‌های ما در خاور میانه و کشتی‌های بریتانیایی کبیر در اقیانوس هند و مدیترانه بکار می‌رود.

«هیچ صحنه دیگری در جهان برای متفقین اهمیت ایران را از لحاظ سوق‌الجیشی و جنگی ندارد»

عقیده آقای «ریام» رئیس کل

اطلاعات انگلیس در خاور میانه و مشاور وزیر دولت

انگستان در خاور میانه راجع بقش هم ایران در حکم:

«دولت‌های متفق از تسهیلاتی که دولت ایران برای حمل مهمات و

قسمت یازدهم

اسلحه بکشور اتحاد جماهیر شوروی فراهم آورده، کمال سپاسگزاری را دارند»

«اعلامیه ای که بعد از مذاکرات سه قاعده ملل بزرگ متفق در تهران، در خصوص ایران انتشار یافت بهترین نماینده عقیده و نظر متفقین راجع بکشور شاست»

«مشکلات حمل و نقل موجب کمیابی اجناس شده و متأسفانه مانند سایر کشورهای خاور میانه بآن گرفتار است»

«... بنظر من در ایران قیمت اجناس از همه کشورهای خاور میانه و نزدیک بالاتر است و خیلی از مردم در نتیجه همین گرانی، در سختی بسر میبرند ولی دیگران بنظر میرسند در آسایش و راحتی زیست می کنند» (۱)

اردیبهشت ۱۳۲۳

آقای ریام یکی از اعضای برجسته دولت انگلیس است. وی در دو سال اول جنگ در وزارت خواربار انگلیس خدمت می کرد و سپس بوزارت اطلاعات منتقل گردید و بعداً بست ریاست اداره اطلاعات انگلیس در خاور میانه و نزدیک برگزیده شد.

اعلامیه

مرکز فره‌اندهی نیروهای متفقین در ایران و عراق
و تقدیر مساعی ایران در جنگ
مورخ ۱۳ آبان ۱۳۲۳

مفاد اعلامیه فوق بقرار زیر است:

(۷) از آغاز جنگ تا تاریخ ۱۲ آبان ۱۳۲۳ - ۴/۰۰۰/۰۰۰ تن مهمات جنگی از آمریکا و انگلستان برای اتحاد جماهیر شوروی از راه خلیج فارس و ایران فرستاده شده است.

کوشش‌ها و کمکهائی که از طرف ملت ایران در ایجاد تسهیلات برای رسانیدن مهمات بعمل آمده شایان بسی تقدیر و تحسین میباشد.

(۱) از گفتار آقای ریام هنگام مصاحبه با منخبر روز نامه اطلاعات در

اردیبهشت ۱۳۲۴ در تهران

(۲) از گفتار رادیو لندن در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۲۳

مساعی ایران از نظر بهنگامان

عقیده آقای «هارولد لمب»

دانشمند و نویسنده معروف امریکائی

راجع بهوقیعت و کمکهای ایران در جنگ:

«ایران از نظر سوق الجیشی و مخصوصا از نظر خطوط ارتباطی برای رسانیدن کمکهای متفقین بجهت خاور فوق العاده اهمیت دارد»

«ایران در ادوار تاریخی مواجه با بحران و هجومهای شدیدی برای همیشه از طرف فبایل دیگر تهدید شده است ولی پس از خاتمه این زدو خورد ها و جنگها ایران همیشه مستقل مانده است این بار هم امیدوارم که ایران مانند سابق موفق گردد»

«... ملل عرب اتحادیه ای از عراق- ماوراء اردن و حجاز و یمن تشکیل داده و میل دارند که در کنفرانس صلح شرکت نمایند و اینک در صدد هستند که مصر را نیز داخل در اتحادیه عرب کرده و با یکدیگر ائتلاف کنند ولی آنچه مسلم میباشد اینست که ایران پیش از عراق و حتی پیش از مصر برای این جنگ کار کرده است هر کنفرانس صلح نیز ایران مانند عراق و مصر باید شرکت نماید و بطور قطع زحماتی که ایران در راه پیروزی متفقین کشیده منظور خواهد شد ولی باید دانست که ایران باید این تقاضا را گوشزد کرده و راجع باین موضوع بیشتر بحث و صحبت نمایند که تنها ایران باید برای آتیه خود در کنفرانس صلح شرکت کند بلکه لازم است در کنفرانسهای اقتصادی نیز شرکت نماید»

«... امریکا مطلقا منافع ارضی در ایران نداشته و ممکن است کلیه ایرانی ها نیز این موضوع را حس کرده باشند ولی با مسافت زیادی که بین ایران و آمریکا هست بسیاری از آثار ایران در آمریکا نفوذ کرده است»
هارولد لمب از نویسندگان معروف امریکائی در مجله «ستردی ایوینینگ پست» میباشد که سلسله مقالات او در این مجله مورد توجه همه خوانندگان میباشد.

هارولد لمب در سال ۱۹۳۶ نیز در ایران بوده و پس از مطالعه زیاد در امور اجتماعی و فرهنگی ایران با امریکابازگشته و مقالاتی راجع بایران نوشته

قسمت یازدهم

است و مخصوصاً از نظر اینکه خود او کارمند انجمن جغرافیائی امریکادرخاور میباشد و نتیجه مطالعات خود را نیز درباره ایران باین انجمن گزارش داده خدمات هایانی بکشور ما نموده است.

هارولد لمب صاحب تالیفات زیادی می باشد که از آنجمله کتاب « چنگیز خان » « تیمور لک » « عمر خیام » و آخرین کتاب او که در سال ۱۹۴۱ بچاپ رسیده بنام « هجوم وحشیها » مخصوصاً فوق العاده جالب توجه و دارای مطالب مفیدی است.

(نقل از گفتار «هارولد لمب» با مخبر روزنامه اطلاعات)

نظریه آقای «هودسن»

رئیس تبلیغات و اطلاعات

و تدارکات امریکا در خاور میانه

آقای هودسن که از اشخاص برجسته دولت امریکا است هنگام مسافرت خود بایران در ضمن مصاحبه با خبرنگاران و مدیران حراید بیاناتی راجع بساعی ایران ایراه مینماید از جمله باحرارت و اعتماد مخصوصی میگوید:

«من مخصوصاً میگویم که سهم ایران از تمام ملل جهان در

این جنگ برای آزادی بیشتر خواهد بود»

در این مصاحبه که از طرف سفارت امریکا در باشگاه ایران دعوت آن بعمل آمده بود آقای سرگرد « وایش » وابسته نظامی مطبوعات امریکا نیز حضور داشت.

عقیده آقای «سیر - موریس پترسن»

معاون وزارت امور خارجه انگلستان

در باره ایران

در تاریخ ۲۱ خرداد ۱۳۲۱ ضیافتی در (اتحادیه ماورای دریا) در لندن داده شد که آقای تقی زاده سفیر کبیر ایران در لندن وعده دیگری از رجال انگلستان حضور داشتند.

آقای «موریس - پترسن» معاون وزارت امور خارجه انگلستان در دنباله بیانات آقای تقی زاده اظهار داشت که: «ایران با دادن نفت و تامین راه حمل و نقل مهمات به مقصد روسیه به پیشرفت کار متفقین کمک حیاتی نموده است و مینماید»

مساعی ایران از نظر بیگانگان

پس از ایشان نایب سرهنگ (سرجن سهرودی) نیز شرحی راجع به روابط حسنه ایران و متفقین ابراد و ضمناً میگوید: «ایران پس از خاتمه جنگ در نتیجه کمک های متفقین به آردی های بیشتری نایل خواهد گردید و احتیاجات وی مرتفع خواهد شد.»

«پیشرفت کار متفقین مرهون همکاری دائمی دولت ایران است»

(عقیده خبرگزاری فرانسه آراد)

مورخ چهارم فروردین ۱۳۲۳

خبرگزاری فرانسه آزاد در تاریخ چهارم فروردین ۱۳۲۳ با کمال صراحت بدینا اعلام میدارد که پیشرفت کار متفقین مرهون همکاری دائمی دولت ایران است. آن اظهارات مبنی بر دلائل و مدارک کافی بود و ما یک قسمت آنرا که از روی گزارش اتحادیه بازرگانی «کیسگهام» (مامور تشکیلات بازرگانی خاور) تهیه شده است ذیلا نقل مینمائیم:

«تایید مطلوبی که از همکاری دولت ایران در مسئله راهها و حمل و نقل برای متعین حاصل گردیده اکنون بخوبی مشاهده میگردد و گزارشی که اخیراً از طرف اتحادیه بازرگانی «کیسگهام» که مامور تشکیلات بازرگانی خاور میباشد انتشار یافته بخوبی این تایید مشهود میگردد. این بنگاه که متصدی حمل و نقل مهمات جنگی از راه خلیج فارس بسوی روسیه میباشد از تابستان سال ۱۹۴۱ برای تسریع حمل و نقل کالا از این راه بتصد روسیه اقدامات تدبیری بعمل آورده است جاده‌ئی که از بندر بوشهر از خلیج فارس از میان کوههای شیراز باصفهان و تهران و سواحل دریای خزر متقدم شد با اندازه‌ای لاهموار بود که حتی در فصلی که قابل عبور است وسط و سائط نقلیه سنگین بزرگت از آنجا میگدشت ولی در طرف یکماه حمل و نقل مرتب تشکیل گردید و در آن زمان همواره وضعیت آنجا بهتر شده و بر میران حمل و نقل فوق العاده افزوده شده است.»

«در تابستان ۱۹۴۱ کشتیها میبایست با طرز فوق العاده کند و مشکلی بار خود را خالی نمایند در این خصوص هم اصلاحات سریعی انجام یافته و برای توسعه بندر بوشهر با مافع محلی اقدامات فوق العاده مهمی بعمل آمده است حمل و نقل از حاده‌ها محتاج بعبه بسیاری راننده بود تا بر این با کمال سرعت آموزشگاه‌های تشکیل گردید و برای آنها زدی در آنجا فن را سادگی را فرا گرفتند امروز که تمام اصلاحات صورت گرفته تمام آن مشکلات روزهای سابق براموش شده است زیرا در نتیجه پشت کار و جدیت متصدیان تشکیلات کلیه اشکالات مرتفع گردیده است.»

«اگر این اشکالات باین سرعت مرتفع گردیده در پر تو مساعدت

فصل یازدهم

«و همکاری دائمی دولت ایران بود که آنی از تهیه وسایل تسهیل کارگری ناهمی ننموده و بانمام وسایلی که در اختیار خود داشت پیشرفت کار متفقین در خصوص پروزی کمک فوق العاده نموده است. «این همکاری کشورهای متحدین در تمهیب جنگ و این وحدت عمل ملت‌هاییکه دارای فرهنگ و گذشته تاریخی میباشند و برای مغلوب کردن آلمان منتهی مدارای را مبدول میدارند نتیجه وضعیت مخصوص جنگ کنونی میباشد زیرا این يك جنگی است که بمنظور بقای مدنیت‌های قدیمی جریان دارد.»

.....
برانندگان ایرانی نشان و مدال داده میشود

نطق سفیر کبیر شوروی راجع بمساعی ایران

در تاریخ ۵ شنبه ۲۸ اردیبهشت ۱۳۲۳ از طرف اداره حمل و نقل ایران سوترانس « از عده رجال و وزراء و مدیرین جراید دعوتی بعمل میآید تا در آیین اعطای نشان و مدالهای اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی برانندگان ایرانی که فعالیت شایانی برای حمل اسلحه و مهمات و خواربار ابرار داشته اند شرکت نمایند. در این جشن که در سفارت کمرای شوروی برپا شده بود به ۵ تن از رانندگان ایرانی مدال و نشان اعطا گردید بدین ترتیب که پس از نطق آقای «ماکریوف» اسامی رانندگان بوسیله کلمه زودین « رئیس اداره بارری ایران سوترانس» قرائت و سپس آقای ماکریوف بهر يك قطعه مدالی اعطا میمود ، ضمنا دو نفر از رانندگان ایرانی خطابه ای ایراد کردند که با احساسات و کردنیهای منند حضار استقبال گردید.

اینست خلاصه ای از نطق آقای سفیر کبیر شوروی:

«مارشال استالین فرمانده کل ضمن فرمان صادره بمناسبت جشن اول مه چنین

بیان نمودند:

«متفقین بزرگ ما - کشور های متحده امریکا و بریتانیای کبیر که در ایتالیا بر علیه آلمانها بمیلیات جنگی پرداخته و قسمت عمده هوای دشمن را از جبهه باختر منحرف و در جبهه ایتالیا مشغول ساخته اند و برای ما مواد خام جنگی و مهمات خیلی گرانبهای تهیه و تحویل میدهند و نیز مرتباً و در پی هدفهای جنگی آلمان را مورد بمباران قرار داده و بدان وسیله قدرت و توانائی جنگی آلمان را فلج مینمایند در موفقیت‌های ارتش سرخ تشریک مساعی قابل توجهی نموده اند.»

«خدماتی که ایران در مبارزه بر علیه آلمان هیتلری نموده و میباید نیز ضمن

اعلامیه کنفراسی که بشرکت پیشوایان سه کشور در تهران تشکیل گردید خاطر نشان شده است.»

مساعی ایران از نظر بیگانگان

«پیمان سه گانه در ژانویه ۱۹۴۲ بین اتحاد جماهیر شوروی، سوویالیستی و انگلستان و ایران منعقد شد شامل ماده ای راجع باستفاده از خطوط ارتباطی ایران، دوست و همجوار برای رسانیدن اسلحه و مهمات با اتحاد جماهیر شوروی سوویالیستی میباشد.»

«اکنون متجاوز از دو سال از آن تاریخ میگذرد و در ظرف این مدت هزارها واگن حامل مهمات از خطوط راه آهن و دهها هزار کامیون از راههای هوایی ایران برای جبهه شوروی حمل شده است.»

«کشور ایران که نیز با آلمان حاکم داده و جزو ملل متفق میباشد نظر بتعهدات خود نسبت بمسئولیتات متعین در ایران کمک و تسهیلات لازم را مبذول می دارد.»

«دهها و صدها رانندگان ایرانی حاضر شده اند در رسانیدن مهمات جنگی و کامیون به اتحاد جماهیر شوروی قبول زحمت نموده اشرف مساعی نمایند و باید گفت که اکثر شوفرهای ایرانی در عمل رعایت اعتماد نموده کاملاً از عهده وظایف خود بر آمدند.»

«آنها در سرما و گرما در میان کوه و بیابان شب و روز بدون ملاحظه وقت مشغول بردن لوازم و مهمات گرانبها برای اتحاد جماهیر شوروی و رسانیدن کامیونهای وارده برای احتیاجات ارتش سرخ بوده اند. اکثر آنها هنرمندی و جدیت حقیقی در کار خود خرج داده و نمونه‌هایی از حسن انجام وظیفه و شایستگی بخیر و صلاح پیروزی متفقین از خود ابراز داشته اند.»

«دولت شوروی بطر پیشرفتی که در امر تأمین جبهه از حیث کامیون و اسلحه و مهمات جنگی که از طریق ایران حمل میگردد حاصل شده است به ۵۰ نفر از بهترین رانندگان ایرانی نشان و مدال اتحاد جماهیر شوروی اعطاء نموده است.»

«بدیهی است که این عده از افراد ایرانی که در نبرد عمومی ما بر علیه عناصر فاشیستی امراز شایستگی نموده و نائل باخذ نشان عالی از دولت شوروی گشته اند مایه افتخار و سرملدی ملت دوست و متفق ایران خواهند بود.»

«اینک از صمیم قلب بساحبان نشان تهیت گفته کامیابی و شاهکارهای جدیدی در کار آنها خواستارم.»

«بگذار مهمات جنگی و کامیونها از این پس با سرعت بیشتری از راههای ایران بسوی جبهه شوروی که در آنجا ملت بزرگ شوروی و ارتش سرخ دلاور و نیروی دریائی شجاع آن آدمخواران فاشیستی را بطور موقتیت آمیز از حدود

قسمت یازدهم

اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بیرون میرانند، هبور داده خود.
«باینده باد پیروزی اتحاد جنگی انگلیس و شوروی و امریکا بر فئادترین
دهن بشریت یعنی غاصب آلمان فاشیستی.»
«باینده باد اتحاد دوستی ملل اتحاد جماهیر شوروی و ایران-زنده باد
شاهنشاه ایران محمد رضا شاه پهلوی.»
«زنده باد پیشوا و رهبر مظیم الشان ملت شوروی مارشال استالین.»
خبرگزاری شوروی میگوید:

«ایران همدردی و مودت خود را نشان داد و طبقات جامعه

ایرانی علاقه خود را بارتش سرخ ابراز داشتند»

در تاریخ ۳ دی ماه ۱۳۲۲ (۲۴ دسامبر ۱۹۴۳) خبرگزاری شوروی
شرح مبسوطی راجع بسامی و کسکهای ایران انتشار میدهند حقه نسبی از آن
بدینقرار است:

«طبقات مختلف جامعه ایرانی تلاقه و همدردی خود را
نسبت بارتش سرخ در مواردیشماری بثبوت رسانید، است قدرت
شگرف و نیروی یهمانند ارتش سرخ موجب آن گردیده است که
ملت ایران یش از پیش نسبت بقوای شوروی ابراز احترام و
ستایش نماید و هر قدر ملت ایران ارتش سرخ را بهتر میشناسد
محبت و مهر آن نسبت به نیروی شوروی افزونتر میگردد. اهالی
و سربازان و افسران ایران بارتش سرخ ابراز علاقه مینمایند.
سال گذشته افسران لشکر اول تهران میگفتند که هلیات نظامی ارتش سرخ
بر علیه ارتش آلمان بآنها درس گرانبهای آموخته بود و این درس مهم آن بود
که وظیفه شناسی و مبین پرستی کار سازمان هر ارتشی است. افسران ستاد ارتش
ایران ضمنا از آموزش و پرورش و خصائل منوی و سیاسی بزرگ جنگجویان شوروی
ستایش میکردند و نسبت به پیروزی ارتش سرخ و قوای متفقین اظهار مودت میکردند.
«این اظهارات مودت آمیز را نباید بمنزله تعارفات معمولی دانست بلکه
این گفتارها اعتماد مردانی است که میدانند و یقین دارند که کشور ایران با
قرار گرفتن در صف متفقین در میان جامعه ملتهای دموکرات جهان مقام شامعی
را برای خود بدست آورد و هر چه روح دموکراسی بیشتر در این کشور پرورش
مییابد این ایمان راستتر میگردد.»

«در پالیز ۱۹۴۱ اخراج عمال آلمانی از ایران آغاز گردید و هنگامیکه
آشیاء این مفسدین یعنی خانه خاکستری در تهران که در یکی از مهمترین
خیابانهای پایتخت ایران واقع است ضبط گردید ایرانیان بچشم خود دیدند که

مساعی ایران از نظر یگانگان

آلمانیها برای تامین تسلط خود در ایران چه دامنهائی گسترده بودند و ملت ایران دریافت که هزینه گران آلمانی کشور ایران را آلوده نمودند.

«و هنگامیکه دولت ایران با پشتیبانی پارلمان تصمیم گرفت مناسبات خود را با کشور های محور گسسته و سپس عهدنامه اتحاد جماهیر شوروی و انگلیس را امضاء کند ملت ایران غرق در سرور و خوشحالی گردید و بدین طریق ایران نسبت به تنقین که بر علیه دشمن مشترك میجنگند مودت و همراهی خود را نشان داد.»

کمک رانندگان ایرانی

از نظر يك سرهنگ ارتش سرخ

يك نفر سرهنگ شوروی موسوم به «ژاگربانسکی» در شماره ۱۲۵ روزنامه «دوست ایران» از گان رسی مطبوعات شورویهای در زمان جنگ در ایران مقاله مفصلی راجع به کمک رانندگان نوشته است که از هر جهت شایان توجه است، این سرهنگ در قسمت مهندسی متخصص بوده از قرار معلوم شخصاً مأمور حمل و نقل و ناظر فداکاری های ایرانیان در راه ارسال مهمات بوده است.

ما این مقاله را که در حقیقت نمونه ای از دلجویی و زحمات ایران نسبت به پیشرفت امور جبهه جنگ میباشد ذیلاً بتفصیل نقل مینمایم:

«کاروان های کامیون ها و محمولات این کامیونها که مهمات جنگی میباشد لاینقطع در طول ۲۰۰۰ کیلومتر راه خرمشهر - جلفا بتعداد اتحاد جماهیر شوروی در حرکت است.

«این کامیون ها و مهمات برای ارتش سرخ که در میدان کارزار جنگ میهنی در راه آزادی و استقلال ملل دنیا بسا شهامت و شجاعت میجنگد فرستاده میشود.»

«رانندگان کامیونهای مذکور فرزندان صالح ملت ایران هستند که فداکاری و زحمات خستگی ناپذیر آنها در اینکار نمونه خوبی از دوستی دیرین بین افراد ملل اتحاد جماهیر شوروی و ایران میباشد، دهها هزار رنجبر ایرانی از موقع عقد قرارداد اتحاد بین ایران و اتحاد شوروی مشغول حمل کامیونها و مهمات باتعداد جماهیر شوروی گردیده اند.»

«با این ترتیب رنجبران ایرانی تاکنون مهمات و کامیونهای زیادی را از سواحل خلیج فارس باتعداد شوروی حمل کرده اند.»

«رانندگان ایرانی در کاروان های منظم کامیونها بدون اعتنا بگرمای شدید مناطق جنوبی ایران که حرارت آن نقاط به ۷۰ درجه میرسد و بدون توجه

قسمت یازدهم

بسرمای فوق العاده‌ای که همواره در زمستان و پاییز در گردنه‌های کوه‌های بلند کشور حکمفرمایی میکند با از خود گذشتگی عجیبی از روی گرافیک مثل ساعت دقیقانه کار کرده و در پشت رل قرار گرفته و مشغول ایفای وظیفه می‌باشند.

«الغلب رائندگان از دهکده‌ها آمده و گاوآهن خود را ترك کرده و در آموزشگاه ویژه تعلیم رائندگی این فن را یاد گرفته برهنمایی افسران و گروه‌بانان شوروی در این رشته کاملاً مجرب و آزموده و اکنون رائندگان ماهری شده اند.»

«مهارت این رائندگان روز بروز در ترقی است و آنان در ظرف ۵ ماه اخیر صدها کاروان متشکل از ده‌ها هزار کامیون را از سواحل خلیج فارس سالماً برزهای اتحاد شوروی رسانیده اند.»

«دقت در کار و درستکاری و فداکاری رائندگانمانند: منصور جوادف و حسن راوان و کریم مینون و گارنیک یازکولف و زورمند تبریزی و حبیب الله حمید و محمد ابراهیم بهمن‌نیا و محمد عباس و امثال آنان برای ده‌ها هزار نفر رائنده صر مشق کاملی است.»

«رسیدن زمستان که با کولاک‌های شدید و یخبندان توأم است حرکت کامیون‌ها را مشکل می‌نماید ولی علاوه رائندگان ایرانی بوظیفه خود، رائندگان سکه روز و شب کامیون‌های خود را با کمال دقت و مواظبت از گردنه‌های مستور از برف بسوی مرزهای اتحاد جماهیر شوروی می‌برند چندین برابر سابق شده موجر مساعدت بزرگی برای در هم شکستن آلمان فاشیست واقع گردیده است.»

«اوجود اوضاع نا مساعدی سکه زمستان ایجاد کرده سکه کامیون‌ها کمتر آسیب دیده و در مصرف بنزین بیشتر صرفه جویی میشود و مهمات بدون کسب و بقصد میرسد.»

«دولت شوروی مساعدتها و کمک‌هایی را که رائندگان ایرانی بجهت سکرده اند بسیار تقدیر و به ۵۰ نفر از آنان نشان و مدال شوروی و به ۱۵۰ نفر از آنها علامت «رائنده ماه» سکه از علامتهای جنگی ارتش سرخ می‌باشد عطا نموده است.»

رائندگان ایرانی با فداکاری بی نظیر و بوسیله دقت در کار از ورود صدمات و خسارات بکامیون‌ها و بمحصولات جلوگیری نموده و از راه صرفه جویی و حفاظت مهمات و لوازمات بارش سرخ در مغرب نمودن آلمان فاشیست دشمن بشریت کمک میکنند.»

بخش دوم

نگارهای ایران

در

جنگ

بخش دوم - کمک های ایران در جنگ

مهمترین کمکهای ایران در راه تامین آزادی جهان که از این پس در فصول

مختلف شرح داده میشود بدینقرار است :

۱- کمک ایران از لحاظ خطوط ارتباطی:

الف - راه آهن.

ب - جاده شوسه.

۲- کمک ایران از لحاظ وسایل حمل و نقل.

۳- >>>> نفت.

۴- >>>> اسلحه و مهمات

۵- >>>> واگذاری کارخانجات و مؤسسات نظامی

۶- >>>> مواد صنعتی و محصول کارخانجات غیر نظامی

۷- >>>> امور مالی

۸- >>>> خواروبار

۹- >>>> واگذاری مؤسسات بندری و هوایی و انبارها

۱۰- >>>> واگذاری اماکن دولتی و ملی

۱۱- >>>> واگذاری خطوط تلفن و تلگراف و دستگاههای بی

سیم و رادیو

۱۲- >>>> واگذاری اشجار جنگلی.

۱۳- >>>> حفظ امنیت خطوط مهم ارتباطی بضمیمه مسافرهای

۱۴- >>>> تامین متخصصان، مهندسان، کارمندان، رانندگان، کارگران

بخش دوم - قسمت اول

راه آهن ایران

یا

شاهر اال نجات

یا

راه آهن ایران یا بل پروزی در جنگ جهانگیر دوم بوسله

(۱) ۴۵۰۰۰

کارمند و کارگر ایرانی و بکک عدهای آمریکائی و روسی و انگلیسی

(۲) ۴۶۱۹۷۴۸ تن

مهمات بسوی کشور اتحاد جماهیر شوروی حمل شده است ، در مقابل پس از وضع مطالبات متفقین (از قبیل قیمت فروش ساختمانهای اضافی که در زمان جنگ و برای تأمین پروزی برپا کرده اند)

(۳) ۹۰۷۸۹۴۸۰۰۰ ریال

باین راه آهن خسارت وارد آمده است

(۱ و ۲ و ۳) رجوع شود بهین فصل

گمکهای ایران در جنگ

راه آهن ایران یا شاهکار صنعت

بطور کلی راه آهنهای ایران تشکیل میشود از:

۱ - راه آهن سراسری ممتد از بندر شاهپور تا بندر شاه در جنوب و

شمال ایران

۲ - راه آهن تهران تا زنجان

۳ - راه آهن تهران تا شاهرود

۴ - راه آهن تبریز تا جلفا

۵ - راه آهن زاهدان تا میرجاوه

۶ - راه آهن تهران تا شهر ری

۷ - راه آهن اهواز تا خرمشهر

کلیه خطوط فوق مورد استفاده متفقین قرار گرفته لیکن خط سراسری بیش از خطوط دیگر حائز اهمیت نسبت به حمل و نقل مهمات و خواربار بروسیه بوده است از اینرو برای اینکه مطالب این کتاب تا حدود گنجایش آن تکمیل شده باشد شرح مختصری از مختصات و مشخصات راه اخیر از بدو شروع ساختمان تا خاتمه آن ذیلا درج میگردد:

این خط بزرگ که بطول ۱۳۹۴ کیلومتر و ۵۰ متر میباید و دو دریای جنوب و شمال کشور شاهنشاهی را بهم پیوسته است در تاریخ سوم مهر ۱۳۰۶ شروع شده و بیست و هشتم مرداد ماه ۱۳۱۷ عملاً خاتمه یافته است. یعنی رویهمرفته ده سال و یازده ماه ساختمان آن طول کشیده است و هر چند از ابتدای امر ساختمان آن از دو نقطه منتهای خط یعنی بندر شاهپور و بندر شاهبکار پرداخته شد ولی در حقیقت اساس پیشرفت ساختمان آن در شش سال آخر انجام گرفت و در این مدت قریب هزار کیلومتر راه بوسیله «کنسرسیوم کامپاسکس» و با رنج و خرج ملت ایران کار آن پایان رسید.

اینک شرح مختصری از چگونگی ساختمان این راه:

خط شمال : در قسمت شمال که راه آهن تهران را بندر شاه در ساحل جنوب شرقی بحر خزر متصل مینماید عبور از کوه البرز که در طول سواحل جنوبی بحر خزر امتداد یافته و حد فاصل بین

بخش دوم - قسمت اول

استان مازندران و فلات مرتفع کشور است بزرگترین اشکال ساختمانی وجوه داشت و برای پیدا کردن بهترین و مناسب ترین راه عبور : بندر شاه - شامی - گدوک - فیروز کوه - گرمسار و تهران تشخیص شده ، مرتفعترین نقطه این خط گردنه گدوک است که در ارتفاع ۲۲۱۵ متر از سطح دریا واقع شده و برای عبور از قله گدوک ساختمان يك تونل عظیم در قله اقدام شد که خود موجب تقلیل ارتفاع گردیده زیرا بلندترین نقطه داخل تونل مزبور در ارتفاع ۲۱۱۲ متر از سطح دریا واقع شده است .

طول خط شمال که بدین ترتیب انتخاب شده از بندر شاه تا تهران ۴۶۱ کیلومتر است و از بندر شاه در مسافت قریب ۱۵۰ کیلومتری یعنی تا ایستگاه شیرگاه در جلگه حاصلخیز مازندران از شهر های بندرگز و بهشهر و ساری و شامی عبور میکند از شیرگاه باینطرف مسیر خط بنطقه جنگلی که تا سرخ آباد امتداد دارد داخل شده از بالا دست تالار در آبادیهای زیر آب ویل سفید و سرخ آباد و در سگ طی مسافت کرده وارد گردنه گدوک میشود و پس از عبور از آن با حیب ملایمی در امتداد دره حبله رود در مسافت قریب ۸۰ کیلو متر بطرف جنوب سرالیر شده در حال نزول وارد گرمسار یعنی مرکز خوار که در جلگه جنوبی فیروز کوه واقع شده است میگردد از گرمسار بعد خط متوجه مغرب شده در امتداد دامنه کوه بجانب تهران سیر میکند از گرمسار تا مسافت ۵۰ کیلو متر خط آهن از اراضی مسطح لم بزرع انتهای شمالی کویر بزرگ نمک عبور میکند و در ایستگاه ابردژ متوجه شمال غربی شده از جلگه حاصلخیز و رامین وری عبور کرده تا تهران بطور ملایم بطرف بالا صعود میکند .

خط جنوب : خط جنوب شامل قسمت بین تهران و بندر شاه بود واقع در ساحل خلیج فارس است ، بندر مزبور که انتهای جنوبی راه آهن سراسری است در يك خلیج کوچک طبیعی قریب ۸۰ کیلومتر در مشرق مصب خط العرب واقع شده که عرض آن نسبتاً کم است ولی برای ورود بزرگترین کشتیها عمق کافی دارد ، اراضی اطراف بندر مزبور مسطح و باطلاتی است که يك قسمت آن پوشیده از گوشامی و در معرض جزر و مد هائی با ارتفاع ۶ متر واقع است .

از بندر شاهبور تا اندیشك خط آهن در مسافت ۲۵۰ کیلومتر از دشت خوزستان عبور میکند در حالیکه در ۱۱۰ کیلومتری بندر شاهبور وارد اهواز

گمتهای ایران در جنگ

شده و بوسیله يك پل فلزی بزرگ از رود کارون میگذرد پس از خروج از ایستگاه اندیشك واقع در ۱۰ کیلومتری مغرب شهر دزفول خط آهن تا تعقیب مسیر رود خانه بلارود بطرف بالا صعود کرده وارد اراضی ناهموار میشود در کیلومتر ۲۹۰ خط از بلارود جدا شده وارد اراضی کوهستانی با مسیلهای عمیق میشود که بزرگترین آنها دم دم و شیبازان است ، پس از خروج از ایستگاه شیبازان در ۳۲۳ کیلومتر ۴۶۲ رودخانههای آب دیزو آب سزار را تعقیب میکند این قسمت از راه آهن ایران فوق العاده دشوار بوده و خط از ۱۲ دره نك عبور میکند که بعضی از دره های مذکور دارای دیواره های عمودی است و عبور از آنها ساختمانهای فنی عمیده از قبیل ۱۲۰ تونل و قریب بیست پل بزرگ را ایجاب کرده است ، در ایستگاه دورود واقع در بیست کیلومتری جنوب بروجرود خط متوجه مشرق شده و پس از عبور از ازنا در حال صعود متوجه شمال میشود و در ۵۵ کیلومتری بندر شاهپور در نزدیکی ایستگاه نورآباد از مرتفع ترین نقطه خط سراسری ایران یعنی ارتفاع ۲۲۱۷ متر از سطح دریا میگذرد و سپس با شیبهای ملایم در جهت شمال شرقی وارد فلات میشود و پس از خروج از اراك تا قم خط شوسه را تعقیب کرده از آن پس متوجه شمال شده از رودخانه های قره چای و رود شور واقع در مغرب دریاچه نمك گذشته بالاخره پس از طی ۹۳۵ کیلومتر مسافت از بندر شاهپور وارد تهران میشود .

وقتی انسان این دو خط طولانی را از شمال بجنوب می بیند نمونه کاملی از تمام اقلیم و آب و هوا و کیفیات گوناگون طبیعت در مسیر خود مشاهده میکند و از همه فرح انگیز تر ولنت بخش تر آنست که گاهی از باطلاحها و مردابهای ساحلی با ارتفاع ۲۱۱۲ متر در شمال و ۲۲۱۷ متر در جنوب از سطح دریا بالا می رود و برای تماشای گنبد لاجوردی آسمان صعود میکند بطوری که حقا نمیتوان گفت قسمت شمال با پیچ های بسیار و حلقه وار که از دامنه های خوش منظر بالا رفته بناظر با شکوه و شاهکار های صنعت و طبیعت نگاه میکند زیبا تر و قشنگتر است یا قسمت جنوب که بوسیله تونل های متعدد از درون کوه های بلند و دره های عمیق عبور کرده و بواسطه پل های عظیم از دره های تنك میگذرد؟

• در تمام خط سراسری ایران ۲۲۴ تونل ساخته شده که ۹۳ عدد آن در خط شمال یعنی از شاهی تا تهران است و

تونلها